

ČLÁNKY O GEOLÓGII VYSOKÝCH TATIER

DIMITRIJ ANDRUSOV

ÚVODOM

Pohorie Vysokých Tatier je predmetom záujmu širokej verejnosti. Je to však tiež pohorie, ktoré upútalo pozornosť vedcov najrozličnejších odborov už od konca 18. storočia. I po stránke geologickej je to jadrové pohorie neobyčajne zaujímavé. Jeho stratigrafia a tektonika sú veľmi zložité, v mnohých častiach sú tu neobyčajne dobré odkryvy, ktoré dovoľujú presne stanoviť vrstevný sled a bezprostredne sledovať faciálne zmeny a stavbu. Už najstaršia generácia geológov, ktorí konali geologické výskumy v Západných Karpatoch [Staszic (1815), Beudant (1822), Pusch (1831–1836, 1837), Boué (1830), Zejssner], venovala značnú pozornosť Vys. Tatrám. Pri výskume Západných Karpát v 60. a 70. rokoch minulého storočia spolupracovníkmi Štátneho geologického ústavu vo Viedni výskum Vys. Tatier značne pokročil, nevenovala sa mu však väčšia pozornosť než ostatným pohoriam Západných Karpát. Iný stav nastal koncom minulého storočia, keď geologický výskum prevzal skúsený a veľmi nadaný geológ a paleontológ Viktor Uhlig. Uhlig sám považoval Tatry za akýsi model jadrového pohoria a jeho výskumy vo Vys. Tatrách (Uhlig 1897, 1898) boli prvým počiatkom radu podobných výskumov v iných jadrových pohoriach. Dali základ pre chápanie mnohých geologických zjavov v Západných Karpatoch a boli tiež prvou tektonickou monografiou dosť rozsiahleho pohoria Západných Karpát. Ďalšie výskumy Vys. Tatier na začiatku tohto storočia priniesli prenikavé zmeny pre chápanie ich stavby (Lugeon 1903, Uhlig 1907, Limanowski 1911), poväčšine sa však opierali o Uhligov materiál. V tom čase začal sa však hromadiť nový materiál o kryštalickom jadre Vys. Tatier a od 20. rokov tohto storočia i o druhohornom pásme Vys. Tatier, najmä zásluhou F. Rabowského a V. Goetela (1925).

Dnes sme na čs. území pred ukončením druhého zmapovania celého územia Vys. Tatier v mierke 1 : 25 000. Toto mapovanie prebiehalo od r. 1931 až do-

teraz. Pritom sa nahromadil dosť rozsiahly nový faktický materiál, ktorý umožnil objasniť povahu kryštalického jadra Vys. Tatier a aj druhohorného pásma pri jeho periférii. Nemožno tvrdiť, že týmito výskumami je geológia Vys. Tatier plne objasnená. Je to len istá etapa, po ktorej začíname nové podrobnejšie mapovanie Vys. Tatier a ešte prehĺbenejší výskum petrografický, litofaciálny, mikropaleontologický a tektonický. Druhá etapa výskumu viedla v minulých rokoch k uverejneniu početných prác o slovenskej časti Vys. Tatier. (Porov. zoznamy literatúry na konci jednotlivých článkov v tomto zborníku.)

V poslednom čase sa venuje veľa pozornosti aj geomorfologickému štúdiu a výskumu štvrtohôr (L u k n i š, článok v tomto zborníku).

Z uvedených dôvodov sme vrelo privítali návrh Poľského Towarzystwa geologicznego organizovať v súvis so sjazdom uvedenej spoločnosti v Zakopanem geologickú konferenciu v Tatranskej Lomnici. Toto číslo Geologického zborníka je venované Vys. Tatrám a obsahuje poväčšine nový materiál o Vys. Tatrách na slovenskom území, čiastočne však isté súhrny pre informáciu účastníkov konferencie. Stavbu masívu Vys. Tatier by nebolo možné objasniť po štúdiu iba tohto masívu. Na to bolo treba poznať geológiu celého stredného Slovenska. Veľký pokrok v geologickom výskume celého stredného Slovenska nastal práve v posledných rokoch vďaka mohutnému vývinu geologického výskumu a prieskumu celej Československej republiky v poslednom čase.

Výskumy vo Vys. Tatrách sa v poslednej etape robili, pravda, dosť rýchlym tempom, preto sme si vedomí ich značných nedostatkov.